

Nr 14.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående översyn av författningarna om den kyrkliga jorden.

Tredje lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 313 i första kammaren av herr *Näsström m. fl.* och nr 389 i andra kammaren av herr *Andersson i Alfredshem m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, föreslås, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att författningarna om den kyrkliga jorden överses i syfte att bringa föråldrade och oklara bestämmelser i samklang med den moderna lagstiftningen på området».

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionärernas förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver yttrande inhämtats från kammarkollegium. På begäran av utskottet har tillika yttrande över motionerna avgivits av Svenska pastoratens riksförbund.

Yttrandena.

Kammarkollegiet finner för sin del icke tillräckliga skäl föreligga för att en allmän översyn av ifrågavarande författningar nu igångsättes.

Svenska pastoratens riksförbund anser en modernisering påkallad av de föreskrifter, som gäller dels befogenheterna att förordna om försäljning av kyrklig jord, dels det processuella representantskapet för denna jord.

Som motivering för sitt avstyrkande anför *kammarkollegiet* följande.

Äganderätten till den kyrkliga jorden. Såsom motionärerna framhålla, är det i vissa hänseenden oklart, vem äganderätten tillkommer till den publika jord, som disponeras för kyrkliga ändamål. Denna oklarhet hänförs sig främst till det förhållandet, att man för större delen av det medeltida kyrkogodset saknar närmare kännedom rörande de omständigheter, varunder de särskilda egendomarna erhållit sin kyrkliga natur. I anledning av att en riktig tillämpning av visst stadgande i förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster förutsatte kännedom om huruvida särskilda ekklesiastika boställen anslagits av kronan eller icke, påbörjades år 1901 en utredning — ekklesiastika boställsutred-

¹ *Bihang till riksdagens protokoll 1953. 9 saml. 3 avd. Nr 14—15.*

ningen — rörande ifrågavarande boställens tillkomst, omfattning m. m. Då utredningen år 1929 avbröts, hade prästboställena i de norrländska länen samt Värmlands och Kopparbergs län undersökts. Kyrkomötet har i skrivelse 1951:21 hemställt om återupptagande av utredningen; denna framställning är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I andra mera omfattande utredningar ha behandlats biskopslönefastigheter och klockarboställen. Slutligen ha vid skilda tillfällen på förekommen anledning undersökningar gjorts rörande tillkomsten av särskilda ecklesiastika egendomar. Då klarhet ej stått att vinna, huruvida kyrklig jord av medeltida ursprung anslagits av kronan eller icke, ha domstolarna — såsom i motionerna erinrats — funnit sig böra presumera att kronoanslag icke föreligger. Av rättspraxis synes vidare kunna utläsas att kyrklig jord, som under medeltiden anskaffats av menighet, ej är att anse såsom i civilrättslig mening tillhörig församling eller pastorat. Huruvida så är fallet med av menighet efter nämnda tid anskaffad kyrklig jord låter sig knappast besvara generellt; frågan har ingående undersökts i kammarkollegiets nedannämnda utredning med förslag till ändringar i 1927 års kyrkliga försäljningslag. Beträffande slutligen frågan, huruvida kyrklig egendom, som varken tillhör kronan eller respektive församling, bör anses såsom självägande stiftelse eller såsom tillhörig respektive lokalkyrka, är denna fråga av övervägande teoretiskt intresse och rättspraxis har ej heller behövt taga slutlig ställning till densamma.

Vem äganderätten till en kyrklig fastighet tillkommer har betydelse bl. a. såtillvida, att en förutsättning för expropriation eller inlösen enligt ensittarlagen av kyrklig jord är att denna icke visas eller skall antagas tillhöra kronan. Vidare är genom högsta domstolens i motionerna omnämnda dom den 18 oktober 1952 i mål rörande upplåtelse av Ädalslidens kyrkoherdeboställe tillkommande rätt till vatten i Ångermanälven fastslaget, att för försäljning jämlikt den kyrkliga försäljningslagen av ecklesiastisk boställsjord erfordras samtycke av församlingen eller pastoratet allenast när församlingen eller pastoratet innehar bostället med äganderätt eller när menigheten på grund av särskild omständighet — t. ex. föreskrift i donationsbrev — eljest äger utöva en ägares befogenheter med avseende å bostället. Då emellertid äganderätsfrågor — här lika litet som inom andra rättsområden — i princip icke äro ägnade att lösas genom lagstiftning, lär man — så länge vid expropriation och inlösen enligt ensittarlagen undantag göres för kronan tillhörig mark och så länge den kyrkliga försäljningslagen i nyss berörda hänseende icke omarbetats — ha att i förekommande fall göra den undersökning rörande äganderätten till fastigheten ifråga, som är erforderlig och möjlig att åstadkomma.

Det rättsliga ställföreträderskapet för den kyrkliga jorden. Av ålder har ett rättsligt ställföreträderskap för den kyrkliga jorden tillkommit Kungl. Maj:t, vilket ställföreträderskap utövats främst genom kammarkollegiet och länsstyrelserna. En central ställning vid »försvaret» av den kyrkliga egendomen har vidare tillkommit domkapiteln, vars uppgifter härutinnan alltjämt regleras i första hand av 26 kap. 5 § kyrkolagen av år 1686 och femte punkten i prästerskapets privilegier av år 1723. Med stöd av församlingsstyrelselagen och ecklesiastisk boställsordning äga härjämte församlings eller pastorats organ att i viss mån företräda lokalkyrkas egendom respektive lokal prästerlig avlöningstillgång. Huvudreglerna för processbehö-

righet vid mål berörande kyrklig jord torde i största korthet kunna sammanfattas sålunda.

Kammarkollegiets processbehörighet framgår av 3 a § i kollegiets instruktion, enligt vilket stadgande kollegiet har att tillse, att den till ecklesiastikstaten och till kyrkliga behov och ändamål i övrigt anslagna fasta egendomen icke disponeras emot given föreskrift, och därvid i frågor, som ej avse uppsikten över egendomens ekonomiska förvaltning, bevaka rätten till egendomen samt i sådant avseende, då det erfordras, utföra talan för denna, särskilt i sak av större betydelse såsom äganderätts- eller ägotvist. Genom undantagandet av frågor, som avse uppsikten över den ekonomiska förvaltningen, har kollegiet som regel ej att taga befattning med tvister, som härröra ur nyttjanderättsupplåtelser av kyrklig jord. Beträffande tillämpningen av kompetensregeln vill kollegiet upplysa, att kollegiets representation mindre ofta påkallas vid lantmäteriförrättningar berörande kyrkliga fastigheter, varemot kollegiet i betydande omfattning bevakar den kyrkliga jordens intressen i vattenmål — vanligen i samverkan med konsistorieombud eller ombud för pastorat eller församling. Bevakandet av att kyrklig jord disponeras för avsett ändamål har alltid i särskild grad kommit att åvila kollegiet, som med sin tillgång till äldre arkivalier varit särskilt ägnat att fullgöra denna uppgift.

Enligt femte punkten av prästerskapets privilegier skulle landshövdingen tillsammans med konsistorium vid tvist om kyrklig jord taga sig an dennas försvar. På grund av denna bestämmelse och andra senare författningar torde den kyrkliga jordens intressen i allmänhet ha företräts av kronoombud och ombud för domkapitlet (konsistoriefullmäktig) i samverkan intill dess genom en kungörelse den 30 december 1863 föreskrevs att i allmänhet endast konsistoriefullmäktige skulle förordnas. Sedan genom 1932 års reform av den ecklesiastika boställsförvaltningen länsstyrelsens dessförinnan omfattande praktiska bestyr med denna förvaltning upphört, synas länsstyrelserna allmänt ha upphört att förordna kronoombud vid mål eller förrättningar berörande kyrklig jord.

Då genom 1932 års lagstiftning den direkta förvaltningen av prästlönejorden anförtroddes åt pastoraten och stiftsnämnderna inrättades såsom kontrollorgan över denna förvaltning, avlastades väl från domkapitlet åtskilliga praktiska bestyr med kontrollen över densamma. Däremot torde ingen mera väsentlig inskränkning gjorts i domkapitlens processbehörighet för egendom, som är underkastad ecklesiastik boställsordning. Att — såsom ej sällan synes ske — vid mål eller förrättningar berörande ecklesiastika boställen i stället för ett konsistorieombud inställer sig för bevakande av boställes rätt ett av stiftsnämnden förordnat ombud torde sålunda innebära en viss oegentlighet.

Vad härefter beträffar den processbehörighet för kyrklig jord, till stöd varför församling eller pastorat kan åberopa lagen om församlingsstyrelse respektive ecklesiastik boställsordning, föreligger självfallet en sådan behörighet, när fråga är om tvist som härrör ur församlingens eller pastoratets ekonomiska förvaltning av viss fast egendom, t. ex. arrendetvist. I regel torde väl därvid icke någon myndighet göra gällande något härmed konkurrerande anspråk på behörighet att i saken företräda den kyrkliga egendomen; att kammarkollegiet instruktionsenligt är förhindrat att i dylikt sammanhang företräda kyrklig jord har ovan nämnts. Såvitt kollegiet är bekant har emellertid icke heller i sådant mål, vari kyrklig jord före-

trätts av kollegiet eller konsistoriefullmäktig, församlings eller pastorats processbehörighet blivit av domstol underkänd.

Det rättsliga ställföreträdarskapet för kyrkofonden tillkommer i första hand statskontoret.

Enligt kollegiets mening låter det sig icke bestrida, att reglerna för det processuella ställföreträdarskapet för den kyrkliga egendomen äro förhållandevis komplicerade. Ätminstone teoretiskt är det därför tänkbart att i ett och samma mål rörande kyrklig jord skilda legala representanter för samma intresse framställa med varandras oförenliga yrkanden. De hittillsvarande erfarenheterna ha dock i stort sett icke givit anledning till farhågor härutinnan. I vart fall är, där konkurrerande eller eljest mera komplicerade representationsförhållanden föreligga, detta en svårfrånkomlig följd av den sammansatta karaktären av det eller de ändamål, som med det kyrkliga fastighetsbeståndet skola tillgodoses.

Försäljning av kyrklig jord. Med utgångspunkt från högsta domstolens ovannämnda dom rörande Ådalslidens församlings vattenrätt ifrågasattes i motionerna ändrade regler beträffande samtycke av församling eller pastorat såsom förutsättning för försäljning av kyrklig jord. Genom nämnda dom har det nuvarande rättsläget blivit i väsentlig grad klarlagt. Frågan om behovet och lämpligheten av en ändring av gällande lagstiftning har utförligt behandlats i en av kollegiet den 19 maj 1951 avgiven utredning (stencilerad) med förslag till förenkling av förfarandet vid försäljning av kyrklig jord. Utredningen, som uppdrogs åt kollegiet genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1946, föranleddes av riksdagens skrivelse 1946: 378 och är jämte övriga densamma infordrade yttranden föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

I detta sammanhang anser sig kollegiet böra omnämna ett annat av högsta domstolen nyligen träffat avgörande. Med stöd av ett utav kollegiet jämlikt den kyrkliga försäljningslagen meddelat, av Kungl. Maj:t efter besvär fastställt beslut försälde stiftsnämnden i Luleå för bostadsändamål till viss person ett område av prästbostället Kaplansbordet 1⁴ i Skellefteå socken. Vederbörande inskrivningsdomare meddelade lagfart för köparen på grund av det utav stiftsnämnden utfärdade köpebrevet. Skellefteå landsförsamling, som vägrat mottaga den bestämda köpeskillingen, överklagade inskrivningsdomarens beslut under anförande, att då församlingen icke godtagit det i kollegiets beslut bestämda markpriset samt köparen ej kunnat med kvitto av kyrkorådet styrka, att köpeskillingen erlagts, hade någon laglig försäljning icke kommit till stånd. Målet avgjordes av högsta domstolen genom slutligt beslut den 16 december 1952, därvid domstolen, enär församlingens påstående, att dess godkännande av försäljningen erfordrades, ej kunde i lagfartsärendet lämnas utan avseende, samt köparens rätt förty måste anses tvistig, fastställde av hovrätten meddelat beslut att undanröja den meddelade lagfarten och återförvisa målet till inskrivningsdomaren. Högsta domstolens beslut innebär att köparens lagfartsansökning skulle förklaras vilande, varefter parterna hade att vid domstol tvista i äganderättsfrågan. Redan vid tillkomsten år 1927 av den kyrkliga försäljningslagen framhöllo tre av lagrådets ledamöter, att i händelse av försäljning av kyrklig jord mot bestridande av församling eller pastorat svårigheter kunde uppstå för köparen i fråga om erhållande av lagfart. I kollegiets ovannämnda utredning har därför behandlats även frågan om behovet och lämplig-

heten av en ändring av lagfartsförordningen. Även denna speciella fråga är sålunda föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

I motionerna uttalas, att församlingsstyrelselagen och ecklesiastik boställsordning icke uttömmade reglera behörigheten att utfärda köpebrev å kyrklig jord. I anledning härav får kollegiet framhålla, att enligt 11 § tillämpningskungörelsen till kyrkliga försäljningslagen, vilken kungörelse utfärdats med stöd av 7 § nämnda lag, det vid samtliga försäljningar av kyrklig jord ankommer på stiftsnämnd att utfärda köpebrev. Det förhållandet, att en på grund av dylikt köpebrev sökt lagfart av en eller annan anledning kan bliva vilandeförklarad, läser icke innebära någon inskränkning i stiftsnämnds sagda behörighet.

Upplåtelse av servitutsrätt å kyrklig jord. Såsom motionärerna påpeka är behörigheten att upplåta servitutsrätt i fråga om kyrklig jord icke särskilt reglerad. Möjligen kan en viss begränsad behörighet för stiftsnämnd att lämna tillstånd till dylik upplåtelse anses vara inrymd i 24 § andra stycket boställsordningen och 2 § 3:o c) instruktionen för stiftsnämnd och stiftsjägmästare; detta synes dock ovisst. Av domen i målet om Ådalslidens kyrkoherdeboställes vattenrätt framgår, att servitutsupplåtelse, som ekonomiskt sett är jämförlig med försäljning av mark, är vad angår befogenheten att företaga upplåtelsen att jämställa med försäljning. Enligt en fast praxis meddelas servitutsrätt för starkströmsledning över kyrklig jord av Kungl. Maj:t — till synes vanligen i samband med meddelande av koncession jämlikt lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Någon närmare reglering av rätten att upplåta servitut å kyrklig jord synes kollegiet icke erforderlig med hänsyn till att det framstår som ett självklart intresse, att dylik jord liksom annan publik jord icke belastas med s. k. rättshandlingsservitut.

Bestämmandet av köpeskillning vid överlåtelse av kyrklig jord till kronan. Med utgångspunkt även i denna del från målet om Ådalslidens kyrkoherdeboställes vattenrätt ifrågasattes i motionerna, huruvida icke — till undvikande av att Kungl. Maj:t vid bestämmande av köpeskillningen vid större försäljningar av kyrklig jord till kronan kommer att företräda både säljaren och köparen — köpeskillningen i dylika fall borde bestämmas av en opartisk instans, såsom vattendomstol, expropriationsdomstol eller skiljemän.

Vad då först angår tillgodogörande av kyrklig jord tillhörande vattenkraft må framhållas, att valet av form för upplåtelse till vattenfallsstyrelsen av Ådalslidens boställes vattenkraft i väsentlig grad påverkades av den omständigheten, att församlingens kyrkoråd på ett tidigt stadium träffat en överenskommelse med vattenfallsstyrelsen om upplåtelse till styrelsen av denna vattenkraft mot en ersättning, som utgjorde blott omkring hälften av den ersättning, som av Kungl. Maj:t sedermera bestämdes genom det omtvistade beslutet. Då fråga senare uppkom om upplåtelse i enahanda ordning till vattenfallsstyrelsen eller Bergeforsens kraftaktiebolag av annat boställe tillhörig vattenrätt i Bergeforsen i Indalsälven, avstyrkte kollegiet en dylik anordning. Under åberopande av att mål om ifrågavarande strömfalls utbyggnad vore anhängigt vid vattendomstol och att i målet framställdt yrkande om ersättningsfrågans prövning enligt vattenlagen, förklarade kollegiet sig anse, att vid sådant förhållande ersättningen i princip

borde bestämmas i sistnämnda ordning. Genom beslut den 15 oktober 1948 gillade Kungl. Maj:t denna ståndpunkt. Enligt kollegiets mening saknas anledning att antaga annat än att sistnämnda beslut kommer att vara normgivande vid framdeles uppkommande motsvarande fall.

Beträffande åter markförsäljningar från kyrkliga fastigheter till kronan kan det måhända ur rent principiell synpunkt te sig egendomligt att Kungl. Maj:t stundom har att bestämma icke blott, huruvida försäljning skall ske, utan även köpeskillingen och övriga köpevillkor. Ifrågavarande försäljningar äro helt få — på sin höjd en eller ett par om året. Redan enligt gällande tillämpningskungörelse till den kyrkliga försäljningslagen har nämligen kammarkollegiet behörighet att avgöra alla ärenden om försäljning av kyrklig jord utom dem, där fråga är om försäljning av jord med större inägoareal än tio hektar eller större sammanlagd areal än tjuu hektar eller med högre värde än tjugutusen kronor. De försäljningsärenden, vari Kungl. Maj:t sålunda förbehållit sig beslutanderätten, äro av den storleksordning att till grund för försäljningsbeslutet ligger icke blott en omfattande remissbehandling av frågan utan regelmässigt även en expertvärdering av marken, som ur värderingsteknisk synpunkt uppfyller högt ställda anspråk. I sitt förslag till förenkling av försäljningsförfarandet har kollegiet emellertid föreslagit, att kollegiets försäljningsbefogenhet skall så vidgas, att endast ärenden om försäljning av större inägoareal än tjuu hektar eller större sammanlagd areal än femtio hektar eller med ett högre värde än femtiotusen kronor behöva underställas Kungl. Maj:ts avgörande. Ett genomförande av detta förslag skulle sålunda ytterligare minska de fall, där den i motionerna påtalade situationen vore förhanden. Oavsett om detta förslag genomföres eller ej, synes det kollegiet, att den av motionärerna åsyftade intressekollisionen hos Kungl. Maj:t icke behöver ingiva några farhågor, blott i nu förevarande ärenden tillses att utredningen i markfrågan verkställas på ett värderingstekniskt fullgott sätt, ett intresse vilket liksom hittills kan tillgodoses inom ramen för gällande lagstiftning.

I den mån med motionerna kan åsyftas *en formell översyn av lagstiftningen* på förevarande områden får kollegiet erinra om de avsevärda svårigheter, som alltid visat sig föreligga vid mera omfattande sådana företag inom den kyrkliga lagstiftningen.

Styrelsen för *Svenska pastoratens riksförbund* anför.

Styrelsen vitsordar, att rättsreglerna rörande såväl befogenheten att försälja kyrklig jord som det rättsliga representantskapet för den äro oklara och lida av brist på överensstämmelse med den ordning för förvaltningen av denna jord, som statsmakterna i senare tid beslutat. Såsom i motionen framhållits, beror detta på att de två förstnämnda rättsområdena regleras av författningar, som tillkommit för flera hundra år sedan och som lämnats oförändrade, då övriga författningar om den kyrkliga jorden moderniserats.

En anordning, som lägger det ekonomiska ansvaret för jordens förvaltning på pastoraten och förutsätter, att dessa skola göra betydande kapitalinvesteringar i fastigheterna, men utsätter pastoraten för att fastigheterna därefter när som helst säljas utan deras samtycke, är enligt styrelsens mening föga rationell.

Rätt att företräda kyrklig jord inför domstolar torde nu tillkomma för-

samlingsombud, pastoratsombud, konsistorieombud och kammaradvokatfiskalen samt dessutom måhända justitiekanslern och stiftsnämndsombud. Hur stora de särskilda ombudens befogenheter äro och hur det skall gå, om de tilläventyrs ha olika yrkanden, är omtvistat.

En modernisering av de föreskrifter, som gälla dels befogenheterna att förordna om försäljning av kyrklig jord, dels ock det processuella representantskapet för denna jord, synes alltså påkallad. Vid denna böra enligt styrelsens mening ligga till grund de principer för förvaltningen av den kyrkliga jorden, som återfinnas i 1932 års eklelesiastika boställsordning — d. v. s. kommunal självstyrelse under den kontroll, som är erforderlig för att tillgodose allmänt-kyrkliga och statliga intressen.

Då det här gäller jord, som till största delen förvaltas av pastoraten, synes pastoratsintresset böra bli företrätt vid den översyn, som begärs i motionen.

I detta sammanhang får styrelsen meddela, att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 september 1947 lagt fram ett förslag till nya författningar om försäljning av kyrklig jord, avseende en genomgripande decentralisering av försäljningsförfarandet och ett genomförande av kommunal självstyrelse. Styrelsen hoppas, att detta förslag skall läggas till grund för den ifrågasatta reformen.

Utskottet.

Motionärerna motiverar sin begäran om översyn av författningarna rörande den kyrkliga jorden med att brist på klarhet och inre överensstämmelse vidlåder detta rättsområde. Frågan vem som är att anse som ägare till den kyrkliga jorden är, framhåller motionärerna, icke besvarad. Vidare vore bestämmelserna rörande det rättsliga representantskapet för jorden, exempelvis vid rättgångar, försäljningar och servitutsupplåtelser, i vissa avseenden ofullständiga och svårtolkade. Motionärerna hänvisar härutinnan bl. a. till ett avgörande av högsta domstolen (NJA 1952 s. 484) rörande fråga huruvida för upplåtelse från kyrkoherdeboställe av rätt till vatten m. m. fordrades samtycke av församlingen (pastoratet). Domstolens majoritet besvarade frågan nekande. Avgörandet synes motionärerna vara ett exempel på att föreskrifterna på detta rättsområde icke går väl samman. Om nämligen befogenheten att förvalta den kyrkliga jorden anförtroddes pastoraten men det samtidigt lades i de statliga myndigheternas hand att oberoende av pastoratens önsknings förordna om försäljning av jorden, kunde man väl knappast vänta sig, att pastoraten skulle ägna förvaltningen det intresse, som vore en förutsättning för att den kommunala självstyrelsen på detta område skulle leda till ett gott förvaltningsresultat. Slutligen dryftas i motionerna lämpligheten av nuvarande ordning för bestämmande av köpeskilling vid försäljning eller upplåtelse av kyrklig jord till kronan.

Kammarkollegiet har avstyrkt bifall till motionerna. Svenska pastoratens riksförbund har däremot på så sätt biträtt dessa, att förbundet ansett det påkallat att modernisera de föreskrifter, som gäller dels befogenheterna

att förordna om försäljning av kyrklig jord, dels ock det processuella representantskapet för denna jord.

Det synes utskottet tveksamt huruvida motionärerna velat åvägabringa lagstiftning beträffande det spörsmål, som beröres först i motionerna, frågan om äganderätten till den kyrkliga jorden. Riksförbundet har som antytt icke berört just denna fråga. Utskottet finner en lagstiftning för reglering av äganderätten till kyrklig jord icke vara lämplig. Såsom kammarkollegiet påpekat är äganderättstvister i princip icke ägnade att lösas genom lagstiftning.

Det andra av motionärerna upptagna spörsmålet, frågan om r e p r e s e n t a t i o n e n beträffande kyrklig jord, är i viss mån skilt från problemet om äganderätten till jorden. Trots att äganderätten i betydande utsträckning anses icke tillkomma kronan har Kungl. Maj:t nämligen sedan länge utövat ett rättsligt ställföreträderskap i fråga om dylik jord, och liknande befogenhet har tilldelats bl. a. kammarkollegiet. Beträffande dylika representationsbefogenheter har det i viss omfattning ansetts möjligt att lagstifta. Den kyrkliga försäljningslagen av år 1927 reglerar sålunda förfarandet vid försäljning av kyrklig jord. Enligt denna lag ankommer det med avseende å sådan jord på kammarkollegiet eller Kungl. Maj:t att medgiva försäljning.

Utskottet vill i anslutning till uttalanden av motionärerna och Svenska pastoratens riksförbund betona, att församlingar och pastorat pålagts en väsentlig förvaltningsbörda beträffande kyrklig jord. Det kan då synas rimligt, att deras representationsbefogenhet ställes i relation härtill. I fråga om rätten att företräda vid rättegång har, att döma av kammarkollegiets yttrande, icke framkommit något missnöje med nuvarande representationsordning. Annorlunda förhåller det sig, då det gäller representationen vid försäljning m. m. av kyrklig jord. Som framgår bl. a. av det av motionärerna åberopade rättsfallet rörande upplåtelse av rätt till vatten m. m. har enighet icke rått på detta område. En utredning i ämnet kunde även enligt utskottets mening synas önskvärd. Emellertid har kammarkollegiet med skrivelse den 19 maj 1951 till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till förenkling av förfarandet vid försäljning av kyrklig jord. De föreslagna författningsändringarna åsyftar i stort sett ett bibehållande av nuvarande ordning för försäljningen men avses medföra ett snabbare förfarande. Kollegiet har i samband härmed tagit avstånd från tanken att låta församlingar och pastorat själva bestämma om försäljning. Denna tanke har framförts i ett förslag till nya författningar på området som framlagts av Svenska pastoratens riksförbund och som åberopas i riksförbundets yttrande över förevarande motioner. Remissbehandlingen av kammarkollegiets förslag är avslutad. Med hänsyn till att frågan om representationen vid försäljning sålunda snart torde bli föremål för Kungl. Maj:ts bedömande finner utskottet det icke lämpligt att riksdagen nu gör någon framställning i ämnet.

Vad angår ordningen för b e s t ä m m a n d e a v k ö p e s k i l l i n g e n då kyrklig jord försäljes eller upplåtes till kronan, kan det, såsom motionärerna funnit, ifrågasättas om det är lämpligt att köpeskillingen i dylika fall bestämmas av Kungl. Maj:t. Emellertid har i kammarkollegiets ovan berörda förslag behandlats även frågan om prissättningen vid försäljning av kyrklig jord. Skäl motsvarande dem som anförts beträffande representationsbefogenheten vid försäljning talar för att någon särskild utredning rörande den av motionärerna sist framlagda frågan icke nu igångsättes.

Slutligen må här beträffande motionärernas yrkande över huvud taget understrykas nödvändigheten att väga angelägenheten av den begärda översynen mot de betydande svårigheter, som skulle vara förbundna därmed. Om en mera genomgripande reform åsyftas, torde den utredning, som måste ligga till grund för lagstiftningen, enligt utskottets uppfattning komma att bli både vittomfattande och långvarig.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 313 och II: 389, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1953.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Nils A. Larsson, Albert Hermansson, Lindahl *, Ebbe Ohlsson, Grym, Ivar Nilzon och Georg Carlsson;

från a n d r a kammaren: herrar Åhman, Andersson i Mölndal, Johansson i Torp, Nyberg, Andersson i Dunker, Jansson i Hällefors*, Persson i Appuna och Munktell.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Johansson* i Torp.